

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ доц. Михайлишин Р.В.
« ____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НД 1.06 «КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ»

спеціальність
спеціалізація
факультет

073 «Менеджмент»
Менеджмент організацій і адміністрування
економічний

2021-2022 навчальний рік

Робоча програма «Корпоративне управління» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» («Менеджмент організацій і адміністрування»).

Розробник:

Горинь Марта Орестівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту
Протокол від «10» лютого 2022 р. № 7.

Завідувач кафедри менеджменту

_____ (проф. Кундицький О.О.)

© Львівський національний
університет імені Івана Франка,
2022.

© Горинь М. О., 2022.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика НД	
		денна ФН	заочна ФН
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»	Нормативна	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – ІНДЗ		1-й	1-2-й
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність 073 «Менеджмент» (Менеджмент організацій і адміністрування)	Семестр	
Тижневих годин для ДФН: аудиторних – 5 самостійної роботи – 10		2-й	2-3-й
		Лекції	
		32 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	96 год.
		ІНДЗ:	
		ІНДЗ	ІНДЗ
Вид контролю:			
	іспит	іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Корпоративне управління» є ознайомлення студентів із теоретичними основами корпоративного управління, інституційними та інформаційними інструментами забезпечення функціонування системи корпоративного управління на підприємствах.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Корпоративне управління» є

- застосування теоретичних аспектів корпоративного управління в практичній діяльності;
- використання основних елементів та принципів корпоративного контролю, механізм його здійснення в діяльності підприємств;
- застосування методів оцінки економічної ефективності корпоративного управління;
- формування системи органів корпоративного управління, принципів їх функціонування та форм підзвітності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- принципи корпоративного управління;
- принципи організації та функціонування органів корпоративного управління;
- моделі корпоративного управління в сучасних умовах;
- основні елементи та принципи корпоративного контролю;
- методи оцінки економічної ефективності корпоративного управління.

вміти використовувати:

- теоретичні основи корпоративного управління;
- принципи корпоративного управління в сучасних умовах: особливості моделей корпоративного управління в сучасних умовах, міжнародний та вітчизняний досвід становлення;
- принципи та механізм функціонування найвищого рівня управління акціонерним товариством (загальні збори акціонерів, рада директорів, спостережна рада, ревізійні органи);
- права та обов'язки акціонерів, їх реалізацію, дотримання та захист;
- порядок виплати дивідендів та проведення ефективної дивідендної політики;
- основні елементи та принципи корпоративного контролю, механізм його здійснення, а також основні процеси ринку корпоративного контролю (злиття та поглинання): природу корпоративних конфліктів, способи їх уникнення та урегулювання;
- умови та методи оцінки економічної ефективності корпоративного менеджменту на акціонерних товариствах;
- склад основних елементів та механізм формування корпоративної культури у сучасному акціонерному товаристві.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1.

Теоретичний аналіз корпоративного управління

Тема 1. Теоретичні основи корпоративного управління

Сутність корпоративного управління та його роль у процесі господарювання. Характеристика елементів корпоративного управління. Принципи корпоративного управління та вплив міжнародного співтовариства на їх узагальнення. Моделі корпоративних відносин: світовий досвід та особливості управління корпораціями в Україні. Форми державного регулювання ринку цінних паперів.

Тема 2. Господарські товариства у системі корпоративного управління

Еволюція формування корпоративної форми організації бізнесу. Різновиди організаційних об'єднань корпоративного типу в різних секторах економіки. Основні характеристики інтеграційних процесів, типи та форми інтегрування.

Ключові учасники корпоративних відносин: світовий досвід та вітчизняна практика. Конфлікти інтересів між учасниками корпоративних відносин.

Тема 3. Формування корпоративного капіталу

Корпоративні цінні папери: поняття, види та особливості обігу. Сутність та роль депозитарної системи в корпоративному регулюванні. Види депозитарної діяльності та її суб'єкти. Управління рухом акцій на первинних і вторинних

ринках. Фінансові посередники в системі корпоративного управління. Основні організаційні форми фінансового посередництва.

Тема 4. Загальна система управління в акціонерних товариствах

Система органів корпоративного управління. Загальні збори акціонерів та їх повноваження. Наглядова рада та причини її створення. Повноваження Наглядової ради. Ревізійна комісія. Повноваження ревізійної комісії. Правління та його повноваження. Порядок формування органів управління та їх кількісний склад. Порядок роботи органів управління. Трудові відносини з посадовими особами органів управління корпорації. Відповідальність посадових осіб органів управління акціонерного товариства.

Тема 5. Корпоративна культура і соціальна відповідальність

Корпоративна культура та її роль у корпоративному управлінні. Заходи щодо забезпечення інформаційної прозорості в Кодексі корпоративної поведінки.

Тема 6. Ефективність корпоративного управління

Рейтингові оцінки якості корпоративного управління. Критерії фінансової оцінки якості різних систем корпоративного управління: показники зворотності банківських кредитів, акціонерна вартість і вартість «учасників». Методичні підходи до визначення ефективності корпоративного управління. Фактори підвищення ефективності корпоративного управління. Показники та особливості оцінювання ефективності корпоративного управління. Напрями підвищення ефективності управління корпораціями. Оцінка ефективності механізмів корпоративного управління. Управління корпоративними правами держави. Організаційна ефективність: сутність, параметри та методи оцінки. Ефективність корпоративного управління як досягнення балансу інтересів.

Змістовний модуль 2.

Аналіз системи корпоративного управління підприємством

Тема 7. Акціонери: власність і управління майном

Концепції корпоративної власності. Поняття індивідуальних та корпоративних прав. Структура корпоративної власності. Мажоритарні та міноритарні акціонери. Механізми прав стейкхолдерів. Відділення права власності від управління. Дилема в'язня: продавати чи залишати. Інституційні інвестори. Пенсійні фонди. Хеджові фонди. Модель «ідеального» власника.

Тема 8. Наглядова Рада: моніторинг та управління

Еволюція ролі Наглядової ради в корпоративному управлінні. Особливості підготовки засідання. Власність – компенсація. Роль ради в кризових умовах. Інформаційні потоки. Час і гроші як два основних ресурси Наглядової ради. Найбільші корпоративні скандали 21 століття. Напрями розвитку Наглядової ради.

Тема 9. Менеджери: найм, ризики та вигоди

СЕО. Компенсаційні системи. Упередження акціонерів стосовно менеджерів. Особливості контрактних відносин. Планування передачі повноважень при звільненні СЕО. Працівники як акціонери.

Тема 10. Корпоративне управління в глобальному вимірі

Форуми корпоративного управління. Рейтинги корпоративного управління. Корпоративне управління і сталий розвиток суспільства.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Усього	Денна форма			Усього	Заочна форма		
		у тому числі				у тому числі		
		л	сем	СР		л	сем	СР
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичний аналіз корпоративного управління</i>								
Тема 1. Теоретичні основи корпоративного управління	16	4	4	8	12	1		10
Тема 2. Господарські товариства у системі корпоративного управління	14	4	2	8	12	1		10
Тема 3. Формування корпоративного капіталу	9	2	1	6	12	1	2	11
Тема 4. Загальна система управління в акціонерних товариствах	9	2	1	6	12	1		10
Тема 5. Корпоративна культура і соціальна відповідальність	9	2	1	6	12	1		10
Тема 6. Ефективність корпоративного управління	9	2	1	6	12	1	2	11
<i>Змістовий модуль 2. Аналіз системи корпоративного управління підприємством</i>								
Тема 7. Акціонери: власність і управління майном	14	4	2	8	12	1		11
Тема 8. Наглядова Рада: моніторинг та управління	14	4	2	8	12	1		11
Тема 9. Менеджери: найм, ризики та вигоди	14	4	2	8	12	1		10
Тема 10. Корпоративне управління в глобальному вимірі	12	4	-	8	12	1	2	10
Усього, год.	120	32	16	72	120	10	6	106

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Теоретичні основи корпоративного управління	4	2
2	Господарські товариства у системі корпоративного управління	2	
3	Формування корпоративного капіталу	1	
4	Загальна система управління в акціонерних товариствах	1	2
5	Корпоративна культура і соціальна відповідальність	1	
6	Ефективність корпоративного управління	1	
7	Акціонери: власність і управління майном	2	
8	Наглядова Рада: моніторинг та управління	2	2
9	Менеджери: найм, ризики та вигоди	2	
10	Корпоративне управління в глобальному вимір	-	
	<i>Разом</i>	<i>32</i>	<i>6</i>

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Не передбачено.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Не передбачено.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Теоретичні основи корпоративного управління	8	10
2	Господарські товариства у системі корпоративного управління	8	10
3	Формування корпоративного капіталу	6	11
4	Загальна система управління в акціонерних товариствах	6	10
5	Корпоративна культура і соціальна відповідальність	6	10
6	Ефективність корпоративного управління	6	11
7	Акціонери: власність і управління майном	8	11
8	Наглядова Рада: моніторинг та управління	8	11
9	Менеджери: найм, ризики та вигоди	8	10
10	Корпоративне управління в глобальному вимір	8	10
	<i>Разом</i>	<i>72</i>	<i>102</i>

9. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання (ІЗ) – це самостійне дослідження, виконане студентом під час вивчення дисципліни в Університеті. Воно є документом, на підставі якого лектор визначає рівень теоретичної підготовки студента та приймає рішення про допуск до складання іспиту із даної дисципліни.

Загальний обсяг ІЗ має бути 10-15 сторінок рукописного тексту формату А4. Текст роботи має бути написаний чітким розбірливим почерком (без виправлень) до тридцяти рядків на сторінці. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: лівим — 20 мм, правим — 10 мм, верхнім — 15 мм, нижнім — 15 мм. Текстова частина ІЗ, рисунки, таблиці мають бути написані чорнилом (пастою) одного кольору (чорного, синього, фіолетового).

КР має наступну **структуру**:

1. титульний аркуш (відповідно до технічних вимог до наукових робіт, із зазначенням варіанту індивідуального завдання);
2. індивідуальні завдання (кожне питання має бути відображене коротко та змістовно (1-1,5 сторінки тексту); при написанні допускається використання тільки графічного матеріалу, якщо він повністю відображатиме зміст даного запитання);
3. список використаної літератури.

При написанні ІЗ студент повинен давати посилання на джерела, матеріали з яких наводяться у тексті. Посилання додаються одразу після закінчення цитати у квадратних дужках, де вказується порядковий номер джерела у списку літератури та відповідна сторінка джерела (наприклад [4, с. 35]), або під текстом цієї сторінки у вигляді виноски, в якій указують прізвище та ініціали автора, назву джерела, видавництво, рік видання та сторінку.

У список використаної літератури включають усі використані джерела. Джерела слід розташовувати у алфавітному порядку у межах блоків.

Кінцевий термін подання готового ІЗ на кафедру менеджменту – за три дні (включаючи вихідні) до складання іспиту.

Умови, за яких ІЗ не зараховується:

- Подане на кафедру з порушенням строків, установлених регламентом.
- Написане на теми, які не відповідають даній програмі.
- Виконане несамотійно.
- Структура не відповідає вимогам.
- Не опрацьоване, недбало оформлене, написане нерозбірливим почерком.

Варіант індивідуального завдання вибирається відповідно до порядкового номеру студента у списку групи.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Підчас вивчення студентами навчальної дисципліни «Корпоративне управління» застосовують такі методи навчання:

- *Наочні*: презентації до лекцій, аналіз студентами існуючої практики корпоративного управління, а також основних засад державної політики у сфері корпоративного;
- *Практичні*: управлінські ситуації, завдання для моделювання управлінських рішень, завдання для семінарських занять, індивідуальне науково-дослідне завдання.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі вивчення дисципліни «Корпоративне управління» використовуються методи поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю й активністю роботи на семінарських заняттях;
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять;
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних завдань.

Модульний контроль рівня знань студентів здійснюється за результатами двох підсумкових контрольних робіт зі змістових модулів.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в кінці семестру у формі письмового іспиту.

При виведенні загальної оцінки студента береться до уваги результати поточного, проміжного та підсумкового контролю.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань за поточну успішність становить 50 балів, на екзамені – 50 балів:

Модуль 1		Модуль 2			ІНДЗ	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5			
15		15			20	50	100

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (університету, національною та ECTS):

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
90-100	A	Відмінно	Відмінно
81-89	B	Дуже добре	Добре

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
71-80	C	Добре	
61-70	D	Задовільно	Задовільно
51-60	E	Достатньо	
0-50	FX	Не достатньо	Незадовільно

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

До системи методичного забезпечення дисципліни належить програма курсу, робоча навчальна програма, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, а також Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу (2011, 2012, 2021).

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський Кодекс України: за станом на 1 вересня 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до норм.-правов. докум.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України “Про акціонерні товариства” № 697-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до норм.-правов. докум.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” № 448/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до норм.-правов. докум.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” № 2756-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до норм.-правов. докум.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Горинь М. О. Корпоративне управління : навч. посібник / М. О. Горинь, О. С. Сенишин, Н. С. Чопко. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2012. – 644 с.
6. Денис О. Б. Корпоративне управління в банках: [навч. посіб.] / О. Б. Денис. – К.: УБС НБУ, 2007. – 463 с.
7. Довгань Л. Є. Корпоративне управління: [навч. посіб.] / Л. Є. Довгань, В. В. Пастухова, Л. М. Савчук – К.: Кондор, 2007. – 180 с.
8. Корпоративна соціальна відповідальність: [підруч.] / О. Гирик, О. Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнецової. – К.: УБС НБУ, 2009. – 258 с.
9. Корпоративне управління: [підруч.] / Т. Л. Мостенська, В. О. Новак, М. Г. Луцький, Ю. Г. Симоненко. – К.: Каравела, 2008. – 384 с.
10. Педько А. Б. Власність, контроль і конфлікт інтересів в акціонерних товариствах / А. Б. Педько. – К.: Видавництво “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 325 с.

11. *Попов О. Є.* Розподіл і реалізація корпоративного контролю при формуванні капіталу акціонерного товариства: [монографія] / *О. Є. Попов, А. М. Котов, Т. Г. Зайцева.* – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2009. – 320 с.
12. *Спасибо-Фатєєва І.* Корпоративне управління: [монографія] / *І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова; за ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої.* – Х.: Право, 2007. – 500 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інтернет портал для управлінців: <http://www.management.com.ua/>
2. Статті з проблематики управління: <http://www.mckinsey.com/>
3. Статті з корпоративного управління <http://www.cfin.ru/>
4. Практика реалізації корпоративної соціальної відповідальності в Україні <http://www.csr.ua/>